

בתי המשפט

000142/09 עתמ		בימ"ש לעניינים מינהליים נצרת	
15/07/2009	תאריך:	שופט: ארבל בנימין	בפני:

בעניין: ראובן מיקסנר

המבקש

נ ג ד

ראש עיריית עפולה

הועדה לחובות עבר במגורים, עיריית עפולה

המשיבה

פסק דין

1. בפני עתירה כנגד חוב ארנונה הנדרש מן העותר, ראובן מיקסנר, על ידי עיריית עפולה בגין נכס שהוא מחזיק בו. העתירה מופנית כנגד החלטות הועדה למחילה על חובות עבר במגורים של עיריית עפולה, אשר דחתה את בקשותיו של העותר למחיקת חובות עבר, וכנגד ראש העירייה.

העותר מבקש ליתן פסק-דין הצהרתי, לפיו חוב הארנונה התיישן, ואין לגבותו בכל דרך.

2. בתוקף סמכותי, על פי תקנה 7 [2] לתקנות בתי משפט לעניינים מנהליים, [סדרי דין] התשס"א – 2000 החלטתי לדחות את העתירה על הסף, לאחר שקיבלתי תגובה מקדמית מעם המשיבים, אשר ניתנה מטעם עיריית עפולה [להלן – "העירייה"].

3. העותר, תושב עפולה בן 75, אשר צבר, משך שנים, חובות בגין תשלומי ארנונה, אשר לא נפרעו על ידו.

לשיטתו, צבירת חובותיו החלה בשנות ה-90, אז חדל העותר לעבוד עקב מצבו הבריאותי הירוד, ותאונת דרכים שעבר. אף אשתו נכה בשיעור 100%, על שולחנם של בני הזוג סמוכה אף בתם, המתקיימת מקצבת הבטחת הכנסה. כל אלה מקנים לו זכות להנחה בארנונה.

לטענתו, עד שנת 1999 פנה פעמים רבות לעיריית עפולה בבקשה לקבלת הנחה בתשלום הארנונה הכללית.

בשנת 1999 נעתרה העירייה לבקשת העותר ואישרה לו הנחה בשיעור של 50% ממיסי הארנונה לאותה שנה.

לדבריו, על אף העובדה כי מצבו הכלכלי לא הוטב, סירבה העירייה לאשר לו הנחה בשנים שלאחר 1999 ואף סירבה להגיע עימו להסדר.

טענתו העיקרית של העותר הינה, כי חוב הארנונה התיישן, ולא ניתן לגבותו, אף לא בהליכים מינהליים.

העותר מדגיש בעתירתו, כי מצבו הכלכלי קשה ואינו מאפשר לו לשאת בתשלום החוב.

4. מנגד טוענת העירייה, כי יש לדחות את העתירה על הסף.

לשיטתה, עתירת העותר לוקה בשיהוי. שכן, העותר הגיש כתב עתירתו כחלוף 10 חודשים מיום שנודע לו על החלטת המשיבים המתייחסת לארנונה.

מעבר לכך, טוענת העירייה, כי טענת העותר בדבר התיישנות החוב, הינה טענת הגנה, אשר אינה יכולה לשמש כטענה המקימה תשתית ועילה לתובענה כלשהי. טענת ההתיישנות אינה רלוונטית גבי גביה מנהלית. טענה זו הינה טענה דיונית באופייה. שכן, הכלל הינו, כי התיישנות הזכות לתבוע אינה מבטלת את תוקפו של החוב.

החלטת ועדת החריגים לא לאשר מחיקת חובות עבר הינה סבירה וצודקת בנסיבות העניין, ואין כל עילה להתערבות בית משפט זה.

על פי הוראות חוזר מנכ"ל משרד הפנים מס' 4/2001, המשיבה אינה רשאית למחוק חובותיו של העותר מאחר והמדובר בחוב של אדם שבבעלותו נכס מקרקעין.

דיון שיהוי

5. לטענת המשיבים הוגשה העתירה בשיהוי.

נראה, כי כבר ביום 06/06/2008 שלחה העירייה מכתב לעותר ובו הבהירה לו כי הוועדה לחובות עבר דנה בבקשתו שוב ושוב ולא אישרה מתן הנחה. זאת, מאחר ובבעלותו בית פרטי. עתירה זו הוגשה ביום 07/04/2009. כ-10 חודשים לאחר תשובתה של העירייה.

6. תקנה 3 לתקנות בתי משפט לעניינים מינהליים (סדרי דין), התשס"א-2000 קובעת:

"(ב) לא נקבע מועד כאמור, תוגש העתירה בלא שיהוי, לפי נסיבות הענין, ולא יאוחר מארבעים וחמישה ימים מיום שהחלטה פורסמה כדין, או מיום שהעותר קיבל הודעה עליה או מיום שנודע לעותר עליה, לפי המוקדם."

במקרה דנן, הוגשה העתירה באיחור רב ללא כל הסבר או סיבה מוצדקת. התוצאה היא כי העתירה לוקה בשיהוי, ומשום כך, דינה להידחות על הסף.

על אף התוצאה אליה הגעתי, אתייחס אף לגופן של טענות העותר באשר להתיישנות החוב.

ההתיישנות.

7. כאמור, הצדדים חלוקים ביניהם גבי אפשרות העלאתה של טענת התיישנות ביחס לחובות ארנונה. המחלוקת העקרונית בנושא זה, בין בעלי הדין, היא, אם יש לאפשר העלאת טענת ההתיישנות מכוח [חוק ההתיישנות](#) אף גבי חוב מינהלי בדרך של הגשת תובענה לסעד הצהרתי?

בפסיקת בתי המשפט, נמצאו לנו ביחס לטענה זו, שתי גישות, שונות האחת מרעותה. הגישה הראשונה גורסת, כי טענת התיישנות הנה טענה דיונית ולא מהותית, על כן עומדת טענה זו לנתבע כנגד תובע, בבחינת מגן ולא חרב. זאת ועוד על פי גישה זו, הליך גביית חוב מס באופן מנהלי, הינו הליך שמעצם טיבו ומהותו אינו כפוף לטענת התיישנות בשל היותו חוב מס השונה מחיוב כספי רגיל. גישה זו מתבססת בראש ובראשונה על לשונו של סעיף 2 [לחוק ההתיישנות](#), התשי"ח-1958 (להלן: "[חוק ההתיישנות](#)") הקובע לאמור:

"תביעה לקיום זכות כל שהיא נתונה להתיישנות, ואם הוגשה תובענה על תביעה שהתיישנה וטען הנתבע טענת התיישנות, לא יזדקק בית המשפט לתובענה, אך אין בהתיישנות בלבד כדי לבטל את הזכות גופה".

תמיכה לגישה זו ניתן למצוא בע"א 522/71 [בנין נ' בנין, פ"ד כח](#) (2) 309, 326 (1974), שם נאמר מפי כב' השופט י' כהן [כתוארו אז]:

"מעצם מהותה התיישנות דיונית היא טענת הגנה בלבד, ואין היא יכולה לשמש כעילת תביעה. [ההשקפה לפיה] חייב רשאי להגיש תביעה נגד הנושה למתן פסק-דין הצהרתי שהחוב התיישן ושאינו הנושה רשאי לגבותו, הופכת את ההתיישנות לפי החוק מדינית

למהותית, ועומדת בניגוד להוראות סעיף 2 של החוק. ... תנאי מוקדם להעלאת טענת ההתיישנות הוא - הגשת תובענה על תביעה שהתיישנה. באין תובענה כזו, אין טענת התיישנות."

ברוח דברים אלו, ניתנו פסקי דין שונים של בתי המשפט המחוזיים ושל בתי משפט השלום, בהם נקבע כי אין בטענת התיישנות כדי לבטל את זכותה של הרשות המקומית לגבות חוב ארנונה.

(ראו, למשל, [עת"מ \(ירושלים\) 988/03](#) - רוטפלס בע"מ נ' עיריית ירושלים ואח' [פורסם בנבו]. [ע"א \(תל-אביב-יפו\) 1843/00](#) - חרותי עודד נ' עיריית רמלה [פורסם בנבו]. [עת"מ \(תל-אביב-יפו\) 1292/01](#) - שושן (פרסי) מזל נ' עיריית רחובות [פורסם בנבו]. [עת"מ \(חיפה\) 450/02](#) - קימחי רימונד נ' עיריית חיפה ואח' [פורסם בנבו].

מנגד, גורסת הגישה השנייה, אשר התפתחה בשנים האחרונות, כי במקרים כגון מקרה זה, בהם עסקינן בחוב ארנונה, ניתן לראות את הנישום כ"נתבע" מבחינה מהותית, אף שפורמאלית הוא התובע בתביעה לפסק דין הצהרתי. זאת, מאחר והרשות המקומית היא התובעת בפועל מהנישום את חוב הארנונה והוא מבקש להתגונן מפניה. בבסיס גישה זו עומדת ההנחה, כי הנימוקים העומדים בבסיס טענת ההתיישנות כשהנישום הוא "נתבע", קיימים אף במקרה בו מתגונן הנישום מפני הליך גביית חוב באמצעות תביעה, או עתירה לסעד של הצהרה בדבר בטלות הדרישה לתשלום הארנונה והליכי גבייתה המינהלים. (ראו למשל, [ה"פ \(חיפה\) 30340/97](#) - בתי זיקוק לנפט בע"מ נ' המועצה האזורית זבולון. [פורסם בנבו]. [ה"פ \(חיפה\) 1062/00](#) - גולדשר יטי ואח' נ' עיריית חיפה ואח' [פורסם בנבו]. [ה"פ \(תל-אביב-יפו\) 200396/03](#) - ינקוביץ מנחם נ' עיריית תל-אביב יפו ואח' [פורסם בנבו].

דעתי נוטה לגרסת הגישה השנייה. סבור אני כי ניתן להעלות טענת התיישנות כנגד הליכי גביה בהליך המנהלי. שכן, הטעמים העומדים בבסיס מוסד ההתיישנות הם, בין השאר, הצורך להקנות לנתבע וודאות בדבר זכויותיו וחובותיו, על מנת להבטיח כי יוכל לכלכל צעדיו בהתאם, תוך כוונה להגן על אינטרס ההסתמכות של הנתבע. ההשהיה הארוכה בהפעלת זכות לאחר חלוף תקופת ההתיישנות, יש בה ריח של מחילה וויתור מצד מי שישן על זכויותיו שנים רבות ללא מעש, כאשר הצד האחר רשאי היה להסתמך על כך, ולפעול כאילו - בחלוף תקופת ההתיישנות - עילת התביעה כנגדו אינה קיימת עוד. לענין זה ראה [ע"א 288/95 ג'ורג'ט נקולא סארגי לחאם נ' נימר סלים אל, פ"ד נד\(2\), 598](#). לטעמים אלו יש להוסיף את הקושי הראיתי שהיה מונח לפתחו של נתבע, אילולא כללי ההתיישנות.

8. ולגופו של עניין - סעיף 5 לחוק ההתיישנות, קובע את התקופה שבה מתיישנת תביעה שלא הוגשה עליה תובענה, בשאינו מקרקעין, לתקופה של 7 שנים. על פי סעיף 6 לחוק, מניין

התקופה הנ"ל מתחיל ביום שבו נולדה עילת התובענה. [חוק ההתיישנות](#) אינו מגביל ואינו מתיימר להגביל את המועד בו ניתן לטעון טענת ההתיישנות ולא בכדי, שהרי קיצוב התקופה היה מרוקן מתוכן את הטעמים העומדים בבסיס מוסד ההתיישנות שהוזכרו בתמצית לעיל. במקרה דנן לא מצאתי כי חוב הארנונה התיישן. נראה, מן המצורפים לתגובת העירייה, כי נגד העותר ננקטו הליכי גביה כבר בשנת 2005, על ידי פתיחת תיק הוצל"פ נגדו ועיקול מטלטלין, אשר למעשה הפסיקו את מרוץ ההתיישנות. כך יוצא כי העירייה נקטה בהליכי גביה כנגד העותר עוד בטרם חלפו 7 שנים. עובדה היא כי העותר היה ער לדרישות ופנה, שוב ושוב, לעירייה בבקשה למחילה על חובותיו, ובכך הראה כי ידע שהעירייה אינה מוחלת על חובותיו.

9. עוד אציין, כי עקרון היסוד, המשמש נר לרגלינו אף במקרה דנן, הוא כי תפקידו של בית-המשפט לעניינים מנהלים, בדומה לבית-המשפט הגבוה לצדק, בעת שהוא מקיים ביקורת שיפוטית על מעשה הרשות המנהלית, הנו **"לבחון את תקינות המעשה המנהלי ולוודא שהסמכות הופעלה על-ידי הרשות בגדרי סמכותה, משיקולים ענייניים ובמתחם הסבירות הפתוח לפניה"** (ע"מ 9018/04 - סאלם מונא ואח' נ' משרד הפנים. [פורסם בנבו])

על מהותו של שיקול הדעת המנהלי ועל מהותו של כלל אי התערבות בית המשפט בכך, פים דבריו של המחבר רענן הר-זהב, **"המשפט המנהלי הישראלי"**, המשפט ד' (1998), 430,432 :

"... אין בית המשפט ממיר את שיקול דעת הרשות בשיקול דעתו שלו ... משמעותו של כלל זה היא, כי כל עוד שיקול הדעת של הרשות הוא בדן, תעמוד החלטת הרשות ואפילו אם בית המשפט סבור כי אין זו ההחלטה הטובה ביותר". (הדגשה שלי, ב.א.)

10. נראה, כי במקרה דנן, פעלה העירייה בהתאם לחוזר מנכ"ל מס' 4/2001, אשר נועד להסדיר את הליכי מחיקת החובות, הנעשים על פי סעיפים 338 ו-339 [לפקודת העיריות](#), סעיף 186 [לצו המועצות המקומיות](#) וסעיף 81 לצו המועצות האזוריות.

סעיף 338 [לפקודת העיריות](#) קובע:

"כל סכום המגיע לעיריה בשל ארנונות או מסיבה אחרת, והוא בפיגור לא פחות משלוש שנים, ונראה שאיננו ניתן לגביה, מותר, באישורו של הממונה, למחוק אותו מפנקסי העיריה".

חוזר מנכ"ל 4/2001 קובע, כי מחיקת חוב לפי סעיף זה תותר בהתקיים מספר תנאים. תנאי א' קובע כי **"מחיקת חוב של יחיד תאושר רק אם המדובר בחוב של אדם שאיננו**

בעל נכס מקרקעין כלשהו, ואין בבעלותו נכס אחר בעל ערך כלכלי של ממש אשר ממושו יכול לאפשר פרעון החוב".

מאחר והעותר הינו בעליו של נכס דלא נידי, הרי היה זה בגדר שיקול דעתה של העיריה ו/או הוועדה שלא לפטור אותו מחובותיו.

11. מעבר לנדרש אציין, כי על פי המסמכים שהוצגו, קיבל העותר הנחה בשיעור 75% מסכומי הארנונה המושטים על נכסיו [ראה נספח י"ד לעתירה – חשבון תקופתי לשנת 2009].

12. העתירה נדחת.

בנסיבות העניין, לא ראיתי מקום לעשות צו להוצאות.

ניתנה היום כ"ג בתמוז, תשס"ט (15 ביולי 2009) בהעדר.

ארבל בנימין 54678313-142/09

בנימין ארבל, שופט

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי

ניסוח ועריכה

[הודעה למנויים על עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו - הקש כאן](#)